

प्रशासकीय मान्यता

पीक कापणी प्रयोगांसाठी देण्यात येणाऱ्या श्रमिकसेवा
मजुरी दरात वाढ करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन

कृषि पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक :- सांख्यिकी -२०१३/प्र.क्र.१५/११-अ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय (विस्तार), मुंबई-४०० ०३२

दिनांक :- २४ जुलै, २०१७

वाचा :-

- १) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्र.सांख्यिकी-७०९०/२३१००/सीआर-८८/११ - अ
दि.२७.०६.१९९५
- २) शासन निर्णय नियोजन विभाग क्र. मग्रा-२०१६/प्र.क्र.४०/ मग्रा-१, दि.०१.०४.२०१६
- ३) संचालक, विस्तार व प्रशिक्षण, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र
क्र.पिसयो/का.सा.-२/श्रसेम/५४/२०१२, दि.०१.१२.२०१२

प्रस्तावना :-

राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पन्नाचा अंदाज काढण्यासाठी पिक सर्वेक्षण योजनेंतर्गत खरीप, रब्बी व उन्हाळी हंगामात यादृच्छिक (रॅन्डम) पद्धतीने निवडलेल्या गावांमध्ये प्रायोगिक प्लॉटमध्ये तलाठी, ग्रामसेवक व कृषि सहाय्यक यांच्यामार्फत अनुक्रमे ६८६५६, ३१४५० व ७७१२ याप्रमाणे एकूण १०७८१८ पीक कापणी प्रयोगांचे आयोजन केले जाते. सदर पिक कापणी प्रयोगांसाठी देण्यात येणाऱ्या मजुरीचे दर (पिकांची कापणी, मळणी, इत्यादी.) कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाचा शासन निर्णय क्र. सांख्यिकी-७०९०/२३१००/प्र.क्र.८८/११-अ, दि.२७ जून १९९५ अन्वये खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आलेले होते.

अ.क्र.	पिकाचे नाव	श्रमिक सेवा मजुरीचे दर
१	भात, बाजरी, नाचणी, खरीप ज्वारी, भुईमूग, रब्बी ज्वारी, गहू, हरभरा, तूर, जवस, तीळ, खुरासणी, करडई, मका, सुर्यफूल	रु.१०/- प्रति प्रयोगास
२	कापूस, तंबाखु, ऊस	रु.२०/- प्रति प्रयोगास
३	मूग व सोयाबिन	रु. ५/- प्रति प्रयोगास
४	उडीद	रु. ८/- प्रति प्रयोगास
५	नारळ, सुपारी	रु.२५/- प्रत्येक समुहास
६	आंबा	रु.२५/-प्रत्येक झाडास
७	संत्रा, मोसंबी व काजू	रु.१८/- प्रत्येक समुहास
८	द्राक्षे	रु.१५/- दहा वेलीस
९	केळी	रु.१५/- चौदा झाडे
१०	कांदा व टोमॅटो	रु. ५/- प्रत्येक प्रयोगास

मात्र मजुरीच्या दरात मोठ्या प्रमाणात वाढ झाल्याने पिक कापणी प्रयोगांसाठी सध्या अस्तित्वात असलेल्या मजुरीचे दर अत्यल्प असल्याने मजुर उपलब्ध होत नाहीत. केंद्र शासन प्रत्येक वर्षी महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेंतर्गत द्यावयाच्या मजुरीचे दर निश्चित करते. केंद्र शासनाने निश्चित केलेला मजुरीचा दर राज्यातील रोजगार हमी योजनेंतर्गतच्या मजुरांना लागू होतो.

दि.२३.३.२०१६ च्या अधिसूचनेन्वये केंद्र शासनाने मजुरीचा दर दि.१.४.२०१६ पासून रु. १९२/- (रुपये एकशे ब्याणव फक्त) इतका निश्चित केलेला असून राज्य शासनाने दि.१ एप्रिल,२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये सदर मजुरीचा दर राज्यात लागू केलेला आहे. पीक कापणी प्रयोगासाठी सदर दराने मजुरी देण्याचा प्रस्ताव आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी शासनास सादर केलेला आहे. केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेंतर्गत पिक कापणी प्रयोगांमध्ये अचूकता असणे आवश्यक असल्यामुळे कृषि आयुक्तालयाने प्रस्तावित केल्यानुसार शासनाच्या नियोजन विभागाच्या दि.०१.०४.२०१६ च्या शासन निर्णयानुसार विहित करण्यात आलेला श्रमिक सेवा मजुरीचा दर प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेंतर्गतच्या पिक कापणी प्रयोगांसाठी लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

राज्यात पिक सर्वेक्षण योजनेंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या पिक कापणी प्रयोगांसाठी देण्यात येणाऱ्या मजुरीचे दर दि.२७.६.१९९५ च्या शासन निर्णयान्वये निश्चित करण्यात आलेले आहेत. मात्र मजुरीच्या दरात मोठ्या प्रमाणात वाढ झाल्याने, तसेच, केंद्र शासनाच्या प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेंतर्गत पिक कापणी प्रयोगांमध्ये अचूकता असणे आवश्यक असल्यामुळे आणि पिक कापणी प्रयोगांसाठी सध्या अस्तित्वात असलेल्या मजुरी दरानुसार मजुर उपलब्ध होत नसल्याने, मजुरीच्या दरात वाढ करून सदरचा मजुरी दर रोजगार हमी योजनेच्या प्रतिदिन मजुरी दराशी सुसंगत म्हणजेच रु.१९२/- (रु.एकशे ब्याणव फक्त) प्रतिदिन याप्रमाणे विहित करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

२. प्रस्तुत बाबींवर होणारा खर्च खालील लेखाशिर्षाखाली टाकण्यात यावा. मात्र प्रत्यक्षात अर्थसंकल्पीय तरतूद उपलब्ध झाल्याशिवाय खर्च करण्यात येवू नये.

मागणी क्र. डी - ३

००१ संचालनालय व प्रशासन

(००)(०१) कृषि आयुक्तालय

(०२) मजुरी दत्तमत (२४०१ ०१३६)

३. प्रस्तुत शासन निर्णय वित्त विभागाने त्यांचा अनौपचारिक संदर्भ क्र.७२/२०१७/व्यय-१, दि.०८.०५.२०१७ अन्वये दिलेल्या सहमतीस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. प्रस्तुत शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेताक २०१७०७२४१७१६४७४१०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श. बा. पावसकर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

२. मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

३. सर्व विभागीय आयुक्त,
४. सर्व जिल्हाधिकारी,
५. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
६. सर्व संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य , पुणे,
७. सर्व विभागीय कृषि सह संचालक,
८. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,
९. सर्व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद,
१०. सर्व कोषागार अधिकारी,
११. संचालक (लेखा व कोषागारे), मुंबई
१२. महालेखापाल - १, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई
१३. महालेखापाल - १, महाराष्ट्र (लेखा परीक्षा) मुंबई
१४. महालेखापाल - २, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता) नागपूर
१५. महालेखापाल - २, महाराष्ट्र (लेखा व परीक्षा) नागपूर
१६. महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७. ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१८. उद्योग उर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१९. वित्त विभाग (व्यय-१), मंत्रालय, मुंबई
२०. कक्ष अधिकारी (२ ओ), कृषि व पदूम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२१. निवड नस्ती - ११ - अ